

J. B. Suvée en het Frans Klassicisme (1743-1807).

Heeft de Brugse schilder J. B. Suvée een voorname rol gespeeld in het ontstaan van het Frans Klassicisme? Bijna honderd jaar geleden aarzelde J. Weale niet daarop bevestigend te antwoorden ¹; in dezelfde zin schreef Dr. J. Broeckx zijn mening neer ². Die vraag te onderzoeken en met vaste gegevens te beantwoorden, is het doel dat wij ons gesteld hebben.

Leven

Joseph-Benoit Suvée werd op 3 januari 1743 te Brugge geboren als zoon van Henricus en Maria-Jacoba De Vriendt ³. Op achtjarige ouderdom werd hij in de leer gebracht bij Matthias De Visch ⁴, die, in 1739, de

¹ J. WEALE, *Catalogue du musée de l'Académie de Bruges*. Brugge, Londen, 1861. „Ce fut sans doute Suvée qui inaugura la réforme de l'art en France. David ne fut en ceci que son imitateur, et, quoique supérieur à lui dans le modelé, il ne l'égalait jamais ni dans la pureté des idées, ni dans la beauté du coloris.” (blz. 100).

² T. LUYCKX, J. BROECKX, *Brugge*. Antwerpen, 1943. „Hij is, historisch beschouwd, voor Brugge en voor ons land een zeer gewichtige figuur, omdat hij, reeds vijftien jaar vóór David, de Classicistische principes op ver doorgevoerde wijze huldigde. Suvée mag, samen met David, de hernieuwer van de Franse schilderkunst genoemd worden.” (blz. 266).

³ Januarius 1743. 3a Natus et 4a baptisatus est Josephus Benedictus filius Henrici Martini Suvée et Marie Jacobe De Vriendt conjugum susceperunt Josephus Franciscus Lammeire et Joanna Jacoba De Later. (Brugge, Stadhuis, Burgerlijke Stand, Geboorteregisters van S. Salvators, 1° wijk).

⁴ P. LE DOULX, *Levens der konstschilders, kunstenaers en kunstenaeres-sen soo in 't schilderen, beeldhouwen als andere konsten de welke van de stadt van Brugge gebooren sijn ofte aldaer hunne konsten geoeffent hebben*, blz. 138 (1795, Brugge, Stadsarchief). Dr J. DE MEYER ba-

„Academie van Teekenen, Schilder en Bouw Konsten” had heropgericht ⁵. De jonge Suvée volgde er de lessen en werd tot primus uitgeroepen, in het tekenen naar het levend model, op 18 mei 1761 ⁶.

In 1763 vertrok hij naar Parijs waar hij studeerde aan de „Académie de Saint Luc”; in 1764 werd hij de eerste in het tekenen naar het leven. Hij zette vervolgens zijn leertijd voort aan een hogere instelling, de Parijse „Académie royale de peinture et de sculpture”, die toen door Bachelier bestuurd werd; Suvée logeerde bij de directeur en werd door hem beschermd ⁷. P. Ledoux vermeldt dat hij ook daar de eerste prijs naar het levend model behaalde en de „tweede Bachelier” genoemd werd. Toen men in 1766 te Parijs de „École gratuite de dessin” oprichtte, een onderwijssysteem dat op het einde der XVIIIe eeuw in Frankrijk een grote bloei kende, werd Suvée er tot leraar benoemd. In 1768 bekwam Suvée de tweede plaats, na Vincent, in de Prijs van Rome; op 31 augustus 1771 werd hij tot laureaat uitgeroepen vóór David, die ook in 1772 en 1773 tweede werd vooraleer in 1774 de begeerde prijs te behalen ⁸. Dezelfde

seerde zich hoofdzakelijk op dit hs. voor zijn *Notice biographique sur J. B. Suvée, peintre d'histoire*. Brussel, 1898.

⁵ E. HOSTEN, E. STRUBBE, *De Brugsche Academie van 1765 tot 1775*, in *Annales de la Société d'Émulation*, LXXIV (1931), blz. 97.

⁶ P. LEDOULX, *o.c.*, blz. 138.

⁷ „Mars 1765. Joseph-Benoist Suvée, P[eintre], de Bruges en Flandre, âgé de 22 ans. Protégé par M. Bachelier. Demeure chez M. Bachelier.” L. REAU, *Histoire de l'expansion de l'art français. Belgique et Hollande. Suisse. Allemagne et Autriche. Bohème et Hongrie*, Parijs, 1928, blz. 281. Volgens S. ROCHEBLAVE, *Notes sur les Élèves flamands inscrits à l'École académique de Paris entre les années 1765 et 1812*, in *Annales de l'Académie Royale d'Archéologie de Belgique*, LXX (1922), studeerden tussen die jaren 142 Zuid-Nederlanders, waaronder 28 Bruggelingen, aan de Académie; dit getal werd door geen andere stad van ons land bereikt (blz. 152-153).

⁸ H. LAPAUZE, *Histoire de l'Académie de France à Rome*. Parijs, 1924. I, blz. 362.

dag nog, schreef Suvée aan de Brugse Akademie: „C'est dans votre école et au milieu de vos conseils que j'ai puisé ces premières connaissances de mon art, ... C'est à vous messieurs à qui j'en dois les premières marques...”⁹. Zijn geboortestad ontving hem op 16 oktober op een vorstelijke wijze; bij die gelegenheid gaf hij een schilderij ten geschenke dat een oude man voorstelt en dat Ledoulx in de Akademie vermeldt¹⁰.

Te Parijs teruggekeerd was hij gedurende één jaar leerling van de „École des élèves protégés”, die in de XVIIIe eeuw door A. Coypel gesticht was om als voorbereiding te dienen voor het verblijf te Rome¹¹. In 1772 kwam hij nog eens naar Brugge terug alvorens naar Rome af te reizen; hij schonk toen aan de Akademie een geschilderd zelfportret¹².

Aan het hoofd van de „Académie de France” te Rome stond toen Natoire, die in 1775 werd opgevolgd door Vien. Tot in het midden der XVIIIe eeuw hadden de leerlingen van deze Académie geen buitengewone voorliefde voor de Antieken; hun belangstelling ging meer naar Rafaël. Eerst in 1754 kon Natoire, sprekend over de Antieken zeggen: „Ils commencent à sentir la nécessité de cette étude”¹³. Op 1 november 1773 schrijft Suvée: „Les grands maîtres sont toujours l'objet de mon admiration; mais surtout les belles figures entiques. Je les prands le plus que je puis pour mes guides dans mes opérations d'après la nature”¹⁴.

⁹ Brugge, stadsarchief, Academie, Correspondance, Liasses 1770-1832.

¹⁰ Waarschijnlijk nr 135 van het Groeningemuseum te Brugge.

¹¹ A. LEROY, *Histoire de la peinture française au XVIIIe siècle*. Parijs, 1934. blz. 26.

¹² Nr 138 van het Groeningemuseum te Brugge.

¹³ J. LOCQUIN, *La peinture d'histoire en France de 1747 à 1785*. Parijs, 1912. blz. 98-102.

¹⁴ J. GUIFFREY, *Joseph-Benoit Suvée. Correspondance inédite (1773-1807)*, in *Archives de l'art français*. Nouv. pér. IV (1910), blz. 294-296.

Vooraleer in augustus 1778 naar Parijs terug te keren, bezocht hij nog verschillende andere Italiaanse steden. Het is vanuit Venetië dat hij op 13 juli 1778 aan zijn vriend Lemonnier een brief schreef waarin hij zich zeer vleidend uitliet over werken van Rubens, Titiaan, Veronese¹⁵.

Tijdens zijn verblijf te Parijs (tot 1801) heeft hij van de dertien jonge Brugse schilders die aan de „Académie royale de peinture et de sculpture” studeerden, er elf als leerling gehad (zie Bijlage). Naast deze schilders staan in de inschrijvingsregisters een vijftal Vlaamse beeldhouwers vermeld als „Protégé par Suvée”¹⁶.

Op 29 mei 1779 werd hij „Agréé de l'Académie”¹⁷. De 29e januari 1780 ontving de Académie hem als lid; daartoe was hem opgelegd geworden een doek te schilderen met als onderwerp: „De vrijheid aan de kunst teruggeschonken door het edikt van maart 1777”¹⁸. Op 5 maart 1780 kwam hij opnieuw naar Brugge waar een feestelijke ontvangst plaats greep. Op 12 juni 1780 huwde hij te Parijs de dochter van de goudsmid Rameau. In 1781 werd hij „professeur adjoint” benoemd van de Académie, in dat jaar werd David „agréé”¹⁹. In het Salon van 1783 stelde de Brugse meester o.m. de „Verrijzenis van Kristus” (Brugge, S. Walburga) ten toon.

¹⁵ H. LEMONNIER, *Suvée et ses amis à l'école de Rome (1772-1778)*, in *Gazette des Beaux-Arts*, XLV (1903), blz. 102-103.

¹⁶ L. REAU, *Histoire de l'expansion de l'art français*, blz. 277-290.

¹⁷ „Le 29 Mai, le sieur Suvée, Peintre d'Histoire, né à Bruges, a fait apporter à l'assemblée de l'Académie Royale de Peinture et de Sculpture, plusieurs de ses ouvrages. Une couleur suave, vraie et harmonieuse, de la grace dans l'attitude de ses figures et dans le jet de ses draperies, une belle intelligence dans la distribution des masses de clair et d'ombre. Enfin une connaissance approfondie des différentes parties de son art et une exécution très-aimable, lui ont valu à l'unanimité des suffrages” (*Journal de Paris*, 31 mei 1779).

¹⁸ Brief van Suvée van 30 januari. (Stadsarchief van Brugge. Academie, Correspondance. Liasses 1770-1832).

¹⁹ S. ROCHEBLAVE, *o.c.*, blz. 156.

Ook aan de volgende Salons nam hij met verschillende schilderijen deel. In 1791 exposeerde hij als nr. 730 „Dibutades tekent de schaduw van haar geliefde”; over dit werk schreef hij aan de Société des Arts op 13 mei 1792 „... sur la demande de MMrs les commissaires de la Société, je fit l'année dernière un tableau représentant Dibutade traçant l'ombre de son amant. Ce tableau devait faire partie des lots du dernier tirage. Je suis encore à sçavoir le motif qui a déterminé la Société de ne plus s'informer d'un tableau dont ses commissaires avaient demandé le sujet et fixé le grandeur.... Le prix du tableau est de 1200 l.” Op 11 juli liet de Société hem weten dat men 800 l. wil geven ²⁰.

Op 20 november 1792 werd Suvée verkozen tot directeur van de Académie de France te Rome. Louis David, afgevaardigde bij de Nationale Conventie, reageerde heftig en wendde al zijn invloed aan, om de post te laten afschaffen, wat dan ook gebeurde op 25 november ²¹. In 1794 verbleef hij, om politieke redenen, twee maanden in de gevangenis, waar hij het portret schilderde van André Chénier, enkele dagen vóór diens dood ²².

In 1795 richtte men de Académie de France, die uit Rome verjaagd was, te Parijs weder op; op 1 januari 1796 bevestigde het Directoire de benoeming van Suvée

²⁰ Dit werk was nogmaals aanwezig in het Salon van 1793 (nr 117); het is wel dat schilderij dat hij in januari 1799 aan de Brugse Akademie schonk (nr 132 van het Groeningemuseum). Het portret van Louis Rameau (nr 136 van het Groeningemuseum) schijnt, naar de volgende beschrijving te oordelen, ook in het Salon van 1793 te zijn geweest: „Un des plus remarquables portraits exposés au Salon est celui de Suvée, dans lequel on voit un homme d'affaires, de grandeur naturelle, assis à son secrétaire”. J. GUIFFREY, *o.c.*, blz. 302-304, 348-350.

²¹ Hij schreef aan Topino-Lebrun: „Qui nommèrent-ils? Qui? Devinez! Suvée, l'horrible aristocrate Suvée, l'ignare Suvée!”. H. LAPAUZE, *o.c.*, I, blz. 443-445.

²² J. GUIFFREY, *o.c.*, blz. 291-292.

tot directeur; het zou echter nog zes jaar duren eer hij zijn post te Rome zou kunnen bezetten. Intussen hield hij zich te Parijs bezig met de jonge kunstenaars die er hun afreis naar Rome verbeidden ²³.

In 1799 kwam Suvée nogmaals naar Brugge; in oktober 1801 vertrok hij naar Rome waar hij op 27 november aankwam ²⁴. Hij stelde alles in het werk om het vervallen Mancinipaleis te ruilen voor de Villa Medicis; het ruilverdrag werd getekend op 18 mei 1803, toen Suvée reeds de Villa in bezit had genomen ²⁵.

Op 23 januari 1803 werd te Parijs een afzonderlijke „Classe des Beaux-Arts” in het „Institut National” ingericht; de Académie Royale was immers op 8 augustus 1793 afgeschaffd geworden. Op 28 januari 1803 maakte men de namen van de leden van de Klas bekend; er waren acht schilders waaronder David, Vien, Vincent; Suvée was er niet bij ²⁶.

Intussen richtte Suvée zijn school in; op 7 november kon hij het volgende resultaat melden aan Mme Favart : „J'ai déjà une gallerie de deux cents pieds de long, remplie des plus belles statues, de bustes et bas-reliefs antiques.... Le beau portique du côté du jardin sera de même embelli par des monuments d'art, moulés sur des marbres antiques” ²⁷.

Onder zijn leerlingen telde hij o.a. de Bruggeling J. Odevaere, leerling van David, en de bekende Franse

²³ H. LAPAUZE, o.c., I, blz. 461-465; II, blz. 2.

²⁴ L. HAUTECEUR, *Rome et la Renaissance de l'Antiquité à la fin du XVIIIe siècle*. Parijs, 1912, blz. 273.

²⁵ H. LAPAUZE, o.c., II, blz. 4, 19.

²⁶ A. TUBREY, *Notices sur les artistes, candidats à la classe des Beaux-Arts de l'Institut*, in *Archives de l'art français*. Nouv. pér. IV (1910), blz. 244-289. In een vroegere lijst vernoemde men tien schilders die in aanmerking zouden kunnen komen voor de nieuw op te richten Klas. In een bijgevoegde nota werden nog drie schilders vermeld, die na de tien kandidaten gevoegd moesten worden; daarbij was ook Suvée.

²⁷ J. GUIFFREY, o.c., blz. 322-325.

schilder Ingres. De zorg voor zijn instelling benam al zijn tijd zodat hij haast geen gelegenheid meer vond om nog te schilderen. Het was nochtans zijn bedoeling geweest, toen hij naar Rome vertrok, zich verder met de kunst bezig te houden ²⁸.

De Brugse meester overleed te Rome op 9 februari 1807. In de Parijse Académie kreeg hij, alhoewel maar „correspondant”, de eer van een posthume herdenking door Lebreton ²⁹.

In de inventaris, opgesteld op 6 oktober 1807 door Lemaitre, notaris te Parijs, vinden we verschillende werken die over de klassieke Oudheid handelen ³⁰. In zijn nagelaten verzameling kwam o.a. een schilderij van Jordaens voor.

Werk

Om het werk van Suvée in de tijd te kunnen situeren, is het vooreerst nodig een algemeen beeld te schetsen van de toenmalige toestand op kunstgebied.

Rond het midden van de XVIIIe eeuw gebeurden een reeks belangrijke vondsten: Pompeï en Herculaneum werden opgegraven en te Paestum „ontdekte” men de Griekse tempels. Kort na 1750 verscheen van comte de Caylus het „Recueil d'antiquités égyptiennes, étrusques, romaines et gauloises”, van Piranesi de „Antichita Romane”. Zo kwam er een algemene belangstelling voor de Klassieke Oudheid. Classicisme werd een reactie

²⁸ *Bulletin de la Société de l'histoire de l'art français*, 1923, blz. 388.

²⁹ J. GUIFFREY, *Les membres de l'Académie des Beaux-Arts de 1796 à 1910*, in *Archives de l'art français*. Nouv. Pér. IV (1910), blz. 239.

³⁰ — neuf volumes in folio, dits les antiquités d'herculaneum...

— douze volumes reliés qui sont les hommes illustres de Plutarque...

— quinze volumes dont œuvres de Winkelmann...

— trente volumes dont la traduction d'homere...

— sept volumes dont la traduction des metamorphoses d'Ovide...

(Brugge, Stadsarchief).

tegen de speelse Rokoko; men wilde een vernieuwing en zocht inspiratie in de serene Oudheid.

Een grote invloed ging van Rome uit; daar verbleef meestal R. Mengs die er in 1752 zijn beroemd atelier opende. Hij beïnvloedde zeer de daar verblijvende jonge schilders o.a. Vien; zijn stijl, o.a. in de Parnassus van de Villa Albani (1761), is meer in de aard van Poussin. Winckelmann gaf in 1755 zijn bekend werk uit : *Gedanken über die Nachahmung der griechischen Werke...*; daarin spoorde hij aan tot een navolging der Grieken en wees op het belang van de grootse omtreklijn en de kennis van de drapering.

Die gedachten werden algemeen aanvaard en door anderen verder verspreid; bij ons vermelden we „Le costume” (1776) van A. C. Lens³¹. Ook in de schilderkunst werd het Classicisme voelbaar. Vien, die van 1744 tot 1750 te Rome geweest was, kwam, terug te Parijs, in de invloedssfeer van de Caylus die hem vijf schilderijen liet uitvoeren in enkaustiek, volgens het recept van Plinius³². In 1761 stelde hij een „Jeune Grecque ornant un vase” ten toon waarin zowel het decor als de kledij zeer eenvoudig waren gehouden; in 1763 toonde hij een „Marchande d’Amours”, een transpositie van een antiek fresco. Het liefelijke en het precieus nam bij hem echter terug de bovenhand en hij zette de begonnen vernieuwing niet voort. Het waren twee Engelsen, B. West en G. Hamilton, die de stijl verder uitwerkten; vooral Hamilton, die een atelier te Rome had, is van belang³³.

³¹ Cfr. J. DIERCKX, *Kunstschilder Andreas Cornelis Lens als theoreticus (1739-1822)*, in *Gentse Bijdragen*, VII (1941), blz. 173-208.

³² P. LAVEDAN, *Histoire de l’art*, II, Parijs, 1944, blz. 447.

³³ J. LOCQUIN, *La part de l’influence anglaise dans l’orientation néo-classique de la peinture française entre 1750 et 1780*, in *Actes du Congrès d’histoire de l’art*, (Parijs, 1921), II, blz. 391-399.

Het was ook toen dat Suvée en David in de Eeuwige Stad waren; met Vincent, Ménageot en Peyron behoorden ze tot een zelfde generatie (geboren tussen 1743 en 1748) en waren leerlingen van Vien geweest. Geruime tijd verliep hun kunststreven haast gelijk, geworteld als het was in de Rokoko; David had zelfs veel ontleend aan Boucher. Alleen enkele houdingen of typen deden soms klassicistisch aan; even diep als Vien of de Engelsen drongen ze voorlopig niet in het antieke door.

De tekeningen, die we uit de Brugse tijd van Suvée kennen, zijn nog gans in de Rokokostijl van de tijd; sommige staan nog onder invloed van Garemijn. Zijn ideaal bestaat in het nauwkeurig afbeelden van de werkelijkheid.

In 1771 won hij de Romeprijs met de „Strijd tussen Mars en Minerva” (Museum te Rijsel) (afb. 1). Buiten het onderwerp is er niets klassicistisch aan het kleurrijk, laat-Barok schilderij; de personen, de kledij en de kompositie zijn bewogen. Er loopt een grote diagonaal van bovenaan links naar onderaan rechts; deze is gesteund door twee kleinere diagonalen. De kompositie van zijn rivaal David (Parijs, Louvre) heeft verwantschap met Boucher's stijl. Rond deze tijd staan en Suvée en David nog even ver van het integraal Klassicisme.

Te Rome kopieerde Suvée veel naar de Antieken; hij maakte ook schetsen van ruïnes, gebouwen en landschappen. In de Steinmetzverzameling te Brugge en in het Louvre zijn o.m. zulke tekeningen van hem bewaard. Verschillende andere werken zijn uit zijn Romeinse tijd gekend: „Mytologische scene” (1776, Museum van Gent), verschillende werken die hij in 't Salon van 1779 tentoonstelde: „Geboorte van Kristus” (Ieper, S. Maartens), een „soldaat” en „S. Sebastiaan” (Groeningemuseum nr 134 en 131), „Geboorte van O.L.V.” (Parijs, Église de l'Assomption)³⁴. Geen enkel werk kunnen we klassicistisch noe-

³⁴ Van het laatste werk schrijft J. LOCQUIN, *La peinture d'histoire...*,

J. B. SUVÉE, Strijd tussen Mars en Minerva, 1771
(*Museum te Rijsel*)

*Te voegen tussen blz. 142 en 143
van jaargang 1956.*

men; de meester streefde meer naar het delikate en het gracieuze dan naar een grootse vereenvoudiging. In de vermelde „Geboorte van O.L.V.” wijzen niettemin enkele details op antieke invloed; het grootse en eenvoudige speelt een voorname rol. Het is wel een overgangswerk.

In 1779 maakte hij „De vrijheid aan de kunst weergegeven” (Parijs, Louvre); in het Salon van 1781 bevond zich van hem „De Vestalin Emilia het vuur opwekkend” (slot te Maisons). Terwijl Suvée in de tijdsgeest verstrikt zat, stellen we bij David, rond die jaren, een grotere vooruitgang naar het Klassicisme vast; de jarenlange lessen van Vien begonnen vruchten af te werpen ³⁵. Dit stellen we o.a. vast in het schilderij van David: „Belisarius vraagt een aalmoes” dat ook in het Salon van 1781 aanwezig was. In 1783 stelde hij ten toon: „Andromache beweent het lijk van Hektoer”; daar bereikte hij haast een eindpunt in de lange ontwikkeling naar het echte Klassicisme. Dat Suvée niet de inspiratie en het genie bezat om de nieuwe elementen tot een stijl uit te werken, bewijst zijn „Verrijzenis” (Brugge, S. Walburga), dat ook in dit Salon te zien was.

David, vertrokken van hetzelfde punt als zijn rivalen, deed de evolutie, die een twintigtal jaren vroeger begonnen was, uitvloeien in een stijl waarin de voorname rust en de tekening het hoofddoel vormden. Het einddoel bereikte David met de „Eed der Horatiërs” dat in 1784 te Rome werd geschilderd en een ongemene geestdrift verwekte; ook te Parijs kende het stuk even-

blz. 275): „Depuis longtemps, l'École française n'avait pas produit une œuvre d'une conception aussi juste, d'un recueillement aussi intime, d'une sérénité aussi charmante.”

³⁵ Vooraleer David naar Rome vertrok, had hij nochtans verklaard in 1775: „Ne craignez rien, l'antique ne me séduira pas: il manque d'entretien et ne remue pas”. L. GILLET, *La peinture de Poussin à David*. Parijs, 1935, blz. 267.

eens een groot sukses. Zo streefde hij definitief al zijn mededingers voorbij en werd de erkende leider van de nieuwe stijl.

Suvéé was geen wegbereider van de classicistische stijl in de schilderkunst. Zijn kunst zat geworteld in de Rokoko; in een overgangswerk, als de voornoemde „Geboorte van O.L.V.”, gebruikte hij vóór 1784 maar enkele classicistische elementen. Hij volgde een mode die toen opkwam en die ook anderen in hun schilderwijze verwerkten.

LUC DEVLIEGHER,
Asp. N.F.W.O.

BIJLAGE

Leerlingen van Suvéé, volgens de inschrijvingsregisters van de „Académie royale de peinture et de sculpture” te Parijs. Opgemaakt naar L. REAU, *Histoire de l'expansion de l'art français*, blz. 278-290

- 2-X-1778 Jean-Joseph Beirens, 22 j. uit Brugge.
- 19-II-1781 François Wynckelmann, 18 j. uit Brugge.
- 3-IX-1783 Bernard Duvivier, 21 j. uit Brugge.
- 20-III-1784 Jacques Madere, 22 j. uit Brugge.
- 16-XII-1786 Joseph Ducq, 23 j. uit Brugge.
- 21-III-1789 Ignace Van den Bussche, 25 j. uit Beveren-bij Roeselare.
- 29-V-1789 Guillaume-Pierre Geysen, 25 j. uit Brugge.
- 16-XII-1790 Jean-Baptiste Welenstein, 16 j. uit Brussel.
- 23-IX-1797 Joseph de Meulemeester, 25 j. uit Brugge.
- 23-IX-1797 Joseph-Denis Odevaere, 22 j. uit Brugge.
- 17-II-1798 Jean Van de Male, 20 j. uit Brugge.
- 17-II-1798 Mathieu Van den Bogaerde, 22 j. uit Brugge.
- 8-VI-1801 Albert-Jacques-François Gregorius, 25 j. uit Brugge.